Augustinus de quadruplici obediencia

Item Hinc omnia bona creata virtus est optima quia inter
omnes virtutes precellit obediencia. Sola obe-
diencia virtus est que ceteras virtutes
menti inserit, insertasque custodit. Igitur inter
omnes virtutes obediencia est optima. Difficilius
est enim quam frangere quempiam agere quod non facit obediens

Seneca

Clarum est sapientia semper idem velle et semper idem nolle.
Iam econtra instabilitas stulticie est et mutabilis
ut legitur in libro sapiencie Stultus ut luna
mutatur. Et Seneca Stultus est cui nichil
diu complacet, vel cui nichil constat

Item O. Obediencia est spontanea in intuitu
dei proprie voluntatis abnegacio. Item obediencia est
que menti virtutes inserit insertasque
custodit

Obediencia est firmissimum regularis obser-
vancie fundamentum, quo deficiente
deficit ordo religionis, quia carente funda-
mento non est verum ut quis superedifi-
cetur. Constat est sacrificium quod requirit
deus dicens Obedienciam volo et non sacri-
ficium. Ista est illa virtus qua homo tamquam ag-
nus ligatus ducitur ad victimam.

Hec virtus et obediencia necessaria est in
religione quia ordo nullus est ut inferio

ria a superioribus moneantur ad strac-
tiores peragendas [illegible] sit in am[illegible]
et aliis qui in moralibus Et ideo sicut
Tho. Status religiosus sit quedam disci-
plina vel exercitium tendendi ad perfectionem
requiritur aliqua directio sive arbitrium in
superiore et subditis religiosi quasi disci-
puli sub magistro,

Nota

Ad hoc ergo posuit homo in medio
ut sub virga discipline vivat et mala
sua ibi corrigat Corrigibilitas est magis
bonum quam immunitas vel de magnis, hoc bo-
no amoto bonum est peccatori si manus
non fuisset [illegible] est ei de [illegible] vel
[illegible] quam hominem

Nota

Quia ac quod ad religiosis observantiam exteri-
oris vel ad interioris hominis reformationem
spiritus sancti [illegible] inspiratione ordinata sunt
quod qui non intelligit ipsa instrumenta
per arte [illegible] Interior reformatio in spiri-
tu mentis consistit / quia et interior homo est
imago dei in mente [illegible] Exterior homo
in [illegible] quod per [illegible] corruptionem [illegible]
anima — [illegible] languescit mori et [illegible]
[illegible] dei in deum [illegible] bonum [illegible]
fuit in similitudinem eius ad eius ymaginem creatum

Nota

De commendacione religiosi status sciendum est. Inter omnes status viatorum status religiosorum est optimus. Unde de religiosis dicit Bernhardus in persona illorum [illegible] Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum

¶ Est igitur bonum valde utile, valde delectabile et valde honorabile

In pluribus enim huius verbis habentur consideraciones

Prima igitur consideracio est de utilitate religiosi status et quod sit utilis quia vir [illegible] se valde meritorius ad salutem, et satisfactorius pro peccatis commissis, et divine gracie impetratorius

Unde vera religio est quedam holocaustum quo quis totum quod habet offert deo ut dicit Gregorius super Ezechielem

¶ Est ergo religiosi status [illegible] omnibus triplex precipua utilitas

Prima utilitas purgatoria vel effectiva oblacionis

2a utilitas meritoria vel votiva obligacionis

3a utilitas impetratoria vel [illegible] venie — Nota utilitas triplex

In prima igitur utilitas religiosi status est purgatoria vel effectiva oblacionis quia vir se totum offert in divinum obsequium renuncians omnibus que possidet [illegible] omnis [illegible] mundi [illegible] et proprie voluntati totum offerens deo

¶ Est ergo purgativus religiosus status tripliciter primo igitur [illegible] in ingressu purgat [illegible] 2o quia ibi vivit purius 3o quia si cadit surgit velocius

Sexto quia per religionis ingressum homo purgatur
perfectius citius et plenius quam si manet in seculo
unde dicitur in Ecclesiastes octavo per Salomonem non
est homo super terram qui faciat bonum et non
peccet. Sed de hiis qui sunt in patria dicitur
Apocalypsis xiiij Sine macula sunt ante thronum dei
Unde ingredi potest in illam nisi prius purgatus
maculis peccatorum quoad culpam et debitum
~~et debitum~~ pene. Sed citius et plenius in re
ligione quam in seculo purgari et hoc propter tres modos
~~dos~~ Primo propter exercitia spiritualia
Secundo propter exercitia corporalia
Tertio propter exercitia temporalia
1o Quantum ad primum sunt in religione exercitia spiritualia
plura quam in seculo utputa divinum officium, oraciones
private, meditationes misteriorum christi et passionis eius
frequentia ac in ecclesia gestum, et confessio aqui
bedomitti, confessio communis, et huiusmodi Et
quod plus est sine voluntate propria
Unde dicit sanctus Thomas ii. ii. q. ultima rationabiliter
dici potest quod per ingressum religionis, id est professionem, quis
consequitur aliquis plenam omnium peccatorum remissionem sicut per
assumptionem crucis per quam aliquis paratur ad martirium
sustinendum pro fide tamen hoc holocaustum maius quod
excedit omne genus satisfactionis et habetur in decreto

Cui q. i admone^d vnz religiosus quicquid h[abe]t
totu[m] deo offert Nam in vita pri[m]a legi^t q[uo]d tanta
gra[ti]a [con]seq[ui]t[ur] ingrediens religione[m] et p[ro]fite[n]s
qu[a]n[tu]m [con]seq[ui]t[ur] bap[tizatus]
2° h[oc] fit p[ro]p[ter] p[enitenti]a[m] ~~[illegible]~~ corporalia vt s[unt] vigil[ie]
innia abstine[n]cia discipl[in]a dormire vestitu[s] frig[us]
estu[s] et alia i[n]commoda corporalia Dicit e[ni]m A[ugustinus]
[con]venire bonor[um] q[uod] s[unt] penalia fructa in gra[ti]a s[unt]
satisfactoria et purgatoria pctor[um] s[ecundu]m Thom[am] labor
religiosus o[mn]ia alia satisfactio[n]e[m] transcendit
Vn[de] much[?] astulpho dicit q[uo]d p[ro]p[ter] incurrendum [com]-
missa[m] penite[nt]ia[m] imponi p[ro] multos annos s[ed] magis
sibi [con]sulit ad ingrediendu[m] religione[m] loco tam[en]
asp[er]e penite[nt]ie et sibi vtiliu[s] fore [illegible] q. ij
admone^d Ins[?] et h[abe]t Relinq[ui]t h[oc] malignu[s] s[ecundu]m
ingressu[m] monasteriu[m] h[abe]ntur sub manu abbatis
3° fit ista purgat[io] p[ro]p[ter] p[enitenti]a[m] manualia et 3°
mendicitat[is] q[uo]d est vite cotid[ian]e sicut coq[ui]nare
p[er]colere h[ortu]m sicut pincerna p[er]etre aliq[uo]d
artificiu[m] et alios labores p[ro] obedie[n]cia + n[on] p[ro]p[ter]
sui co[m]modu[m] et si videant[ur] secularia t[ame]n q[uia] fiu[n]t
p[ro]p[ter] deu[m] n[on] p[ro]p[ter] sui co[m]modu[m] s[unt] purgatoria et
t[ame]n meritoria 2°
Tercio est religionis status purgatiuus q[uia] ibi
homo viuit purius vt h[abe]t Bernardus q[uod] i[n] s[e]c[u]lo
et h[oc] p[ro]p[ter] 3a bona religionis essencialia s[cilicet] p[ro]p[ter] obedie[n]cia[m]

integritatem / propter castitatem / propter paupertatem,
obediencia vero crucifigit propriam voluntatem que est
causa omnium malorum unde Bernardus - Cesset propria volun-
tas et infernus non erit unde Saul rex factus
a deo cum cepit facere voluntatem suam non obe-
diendo Samueli in hiis que imperaverat sibi ex
parte dei reprobatus fuit a deo, perdens regnum de-
mum in pluribus capitulis ad interitum anime et corporis
.1. Regum 15. Et propterea omnes fideles habeant obe-
dire suis superioribus licet in multis liberi velud
quando vero sapere offenderunt Sed religiosus in
operibus suis et sub voluntate prelati die noctuque
et obediendo non currat servire et vivit sic
pure
3o racio quare vivit pure in religione est propter casti-
tatem que eciam purificat et pulchrificat animam
et corpus ab omni deformamento carnali Sapiencie 4o O quam
pulchra et casta generacio cum claritate / i. bono opere
Cum claritate dicit .i. cum bona fama quod scilicet debet
custodiri religiosus vel religiosa taliter ut nemo
possit aliquid mali suspicari propter nimiam familiaritatem
cum personis unde posset malum estimari quod quidem
induxit scandalum et multorum ruinam Et si
aliquis quandoque reperiatur in consorcio fidelium sanato
tamen tot doctrinatus fuit in eo et bestialitates
ut vix sine impunitate potuit expurgari Et quod
actibus carnalibus abstinendo sine corpore vivit pure

Tercia ratio est quia vivunt purius propter paupertatem
Dicit Gregorius: Honorum autem inherere non
valet nisi cupiditate que radix est omnium malorum
a cordibus funditus evellatur. Quarto quia magis
inheret deo sed per affectum tanto efficitur purior
Sed qui possidet ista temporalia ut propria difficile est
et quasi impossibile quin deordinate afficiatur ad ea
et per consequens minus deo inheret. Sed religiosus
cum nichil habeat nec habere possit ut proprium in
peculiari sed in communi omnia habet licitissime et
immobilia ideo sublatis occasionibus cupiditatum totus potest
deo inherere ex puritate. Item per istam cupidita
tem clericorum efficiuntur pleni malicijs sed omnes religio
si boni pleni bona simplicitate contra ista loquitur
Sed illud Apocalypsis ij Ecce viri paupertatis vos abundat
in divitias simplicitatis vestre. Item quia per obedientiam
castitatem et paupertatem fugit religiosus occasiones ma
lorum ideo mundius vivunt ibi in religione purius

¶ Sed alius religiosus status est purgatiuus
quia ibi homo vivit purius ut dicit Bernar. Sed quod
1 Jo. ij. Omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis
aut concupiscentia oculorum aut superbia vite in quibus tota
iniquitas mundi consistit. Contra hec ad triplicem ra
malicie radicem triplex est in religione remedium
scilicet castitas paupertas et obedientia. Per castitatem caro
subijcitur racioni Gala. v. Fructus spiritus castitas. Et

titas contra carnis a corrupcione et feditate sua et
sunt vere templum spiritussancti. Cor. iiii. Quia pul-
chra est casta generacio cum claritate .i. bonorum operum.
Per paupertatem vero omnibus gaudium et nobis subiungitur
Genesis xxi. Dixit Loth quod tabernacula eorum vt cum
dessperaret vero erit paupertas seperat ab omnibus terre-
nis per quibus contendimus et consumendo infinita mala
fiunt. Et ad simplicitatem columbinam et ad
prudenciam serpentinam dicit Matheus x. Estote pru-
dentes sicut serpentes et simplices sicut co-
lumbe.
Per obedienciam ad subiungitur deo vere dicens possit cum
Ps. Paratum cor meum deus paratum cor meum
Per obedienciam eciam extirpatur proprius amor qui est radix
omnium malorum .i. Thi. vi. Radix omnium malorum cupidi-
tas .i. amor proprius secundum Augustinum
Tercio religionis status comparatur quia ibi
si quandoque cadit homo cito resurgit cautius et
venar. In vitis offendimus omnes vt dicit Jacobus
apostolus in canonica sua c. iii. Sed ista de mun-
dus iniustos et reprobos qui ipsi cadunt cum se
credunt et cognoscunt ubi cadunt et ideo resur-
gunt secundum illud Proverbiorum xxiiii. Septies in die
cadit iustus et resurgit. Sed reprobi cadunt
retro et non vident ubi cadunt non cognos-
cunt mala et ideo non resurgunt sicut Heli
sacerdos qui cadens retro non surrexit i Re.

piravit. Et ad' iuv' in stos ... resurgit
religiosi qui scribant quando p' loqui
2us quod invitat vos ad resurgendum
Lectio secunda
Exhortatio tertia
Exempla quarta
Primo ad primum in bonis religiosis qui legunt sacrar
rum scripturarum documenta ad officio divino
In mensa et communi sermo. saepe mandavit
ordinis nostri / lectiones proponunt resurgendum prior
... / sed audiendum ... detrimenta que ...
ad corpori ... ...
exhortatio ad ... resurgendum Surge qui dormis
inquit scriptura pauli et exsurge a mor
tuis et illuminabit te christus ad Ephe. v.
2m adiutorium ad resurgendum est exhortatio fra
trum ad surgendum a. defectibus suis quia Eccl. iiij
Ve soli quia si ceciderit non habet sublevantem qui ...
[...]mittet ad resurgendum si fuerint duo fovebun
tur mutuo per exhortationem
3m adiutorium exemplum aliorum / videt religiosus
... ...
et ... ... ad ...
... ... plus movent quam ...
... movent ... ... Ambrosium ad ...
scriptura ... ...
te audiam ... ... Et ...

bona tamquam carbones ignitis accendentes carbo
nes mortuos sic resurgit in valorem et radiis nunquam
leditur Nam secundum Thomam ii. ii. In quo gravius pec
catur est peccatum religiosi quam laici nisi fuerit aliquid
contra vota essentialia religionis vel ex contemptu
vel propter scandalum Unde unquam maius scandalum
dant peccata hominis religiosi [illegible] quia deveniunt
ad notitiam aliorum quam laici, periculo blasphemandi
vel [illegible] et [illegible] / sed in aliis casibus
nunquam leditur et iterum surgit / sicut gutta
aque si proiciatur in ignem subito absorbetur et consumitur
ita et peccata religiosi propter multa bona que ibi fiunt
absorbentur per fervorem caritatis et devotionis
et inde valorem surgit E contrario laici
qui legunt scripturas doctrinas medicorum
prophetant nisi forte ad malum / quia non
vident nisi mala hominum generaliter [illegible] multo
[illegible] ac
Tercium probatur est / quia religiosi observancie sunt
multum meritorie et hoc quod voto obligantur Illud
enim quod fit ex voto secundum [illegible] ea que in religione fiunt
magis laudabile est et meritorium quam sine voto
[illegible] secundum quod sanctus Thomas ii. ii. Illud imperatur
a virtute superiori que est latria / votum enim est
actus latrie Item per votum firmatur voluntas in
bono Tanto enim melius est opus bonum quanto
ab firmiori voluntate procedit Item ex voto

specialiter dedicatur homo, ideo et ex hoc facit
magis placentem se deo ut dicit Anselmus in
libro de similitudinibus. Quoniam qui cum voto
offert fructum et arborem, et qui sine voto
fructum tantum et non arborem. Ille autem qui vovet
sic voluntate offert quod de cetero non licet ei
contrarium velle.
Item quod fit ex voto fit ex necessitate. Ergo est minus
voluntarium et per consequens minus meritorium. Respondet
thomas quod necessitas coactionis involuntarium cau-
sat et devotionem excludit. Necessitas autem voti
non est huiusmodi sed per immobilitatem voluntatis. Votum
enim dicit Gregorius melioris propositi animi deliberatione
firmata. Voti igitur obligatio non minuit
sed auget meritum quod actum magis divinum facit.
Unde Anselmus sic per [illegible] nihil carius possumus deo offer-
re quam quod [illegible] illud operari possit nec, quod facit
ille qui se et omnia sua divino servitio offert in
professione religionis. Unde dicit Augustinus Non te vovisse
peniteat, immo gaude iam tibi non licere quod
cum tuo detrimento licuisset. Unde dicit sanctus thomas
quod etiam ipsum factum si consideratur triste et involunta-
rium [illegible] post votum, dum tamen remanet vo-
luntas implendi, adhuc est magis meritorium
quam si fieret sine voto propter [illegible]. Si autem non
manet voluntas implendi magis est ingra-
titudo et peccatum commissum et periculum ad velle

aliquid deo subtrahere quod ei iam dedicavit / Sed quia
Deutro. xxiij Cum votum voveris domino deo
tuo non tardabis reddere quia requirit illud
dominus deus tuus / Et reddere aliquid votum tenetur Et in
vovete et reddite domino deo vestro Sed omnia alia
vota precellit votum sollempne religionis / Sed a quolibet
voto alio absolvi potest per religionis votum propter
voti religiosi altitudinem et perfectionem
Et dicit Gregorius quod perfectio religionis requirit
ut totum quod vivit homo deo exhibeat Non potest
autem homo totam vitam suam actu sed exhibere
quia non est totum sed hoc in religione sed exhibet
per voti obligationem Est autem triplex religionis votum

1m votum paupertatis
2m votum continentie
3m votum obedientie

Primum igitur est votum paupertatis ut scilicet aliquis
sine proprio vivat dicente domino Mat. xix
Si vis perfectus esse vade et vende omnia que
habes et da pauperibus et veni sequere me
Sed ut dicit sanctus Thomas ij. ij. Status reli
gionis est quoddam exercitium per quod pervenitur ad perfectionem
caritatis et amoris dei ad quod necessarium est quod
aliquis affectum suum a rebus mundanis totaliter ab
strahat Sicut et dicit Augustinus in libro confessionum Minus te
domine amat qui tecum aliquid amat quod non
propter te amat Et in alibi dicit quod nutrimentum
caritatis est diminutio cupiditatis Et hoc autem quia

De obedientia

14 Status religionis est quedam disciplina vel exercitium tendendi in perfectionem / quicumque autem ad instruuntur vel exercentur ut perveniant ad aliquem finem oportet quod directionem alicuius sequantur secundum cuius arbitrium instruantur vel exerceantur ut perveniant ad aliquem finem quasi discipuli sub magistro et ideo oportet quod religiosi in hiis que pertinent ad religiosam vitam alicuius instructioni et imperio subdantur. Unde et vij q. i monachorum vita subiectionis habet verbum et discipulatus. Imperio autem et instructioni alterius subditur homo per obedientiam et ideo obedientia requiritur ad religionis perfectionem.

Item obedientia est firmissimum regularis observantie fundamentum quo destructo destruitur ordo religionis / quia corruente fundamento necesse est corruere et quod superedificatur. Item est sacrificium quod requirit deus iuxta illud Obedientiam volo et non sacrificium // Ista est illa virtus que vota tamquam agmina ligata dirigit ad victimam. Sicut virtus media est religionis / quia ordo naturalis est ut inferiora a superioribus moveantur ad suas actiones peragendas quod non fit sine angelis ut ait Gr. in moralibus

alicuius nec mendicans possidet aliquid cum aut
ad eum amore Dei. Et dicit Aug. quod vitem arctius
diligerent aliquem quam quiddam. Nam unde in-
venis ille tristis discessit nisi quod multas
habebat divitias. Et tristis fuit. Mat. Opposi-
tio divitiarum maxime accendunt fulmina et
concupiscentias sic capiendo. Quod sum fundamenta
religionis spiritualis et contemptus divitiarum unde
est voluntaria paupertas.
Secundum est votum continentie et castitatis. Et
ut dicit sanctus Thomas ii ii. Ad statum religionis
requiritur subtractio eorum per que homo impeditur
ne totaliter feratur in dei servitium. Usus autem carnalis
copule animum retrahit ab servitio dei propter
concupiscentias veneree delectationis. Unde eciam
precipue aufert eum quamdiu ut dicit philosophus. Et dicit
Aug. in libro soliloquiorum: Nihil esse sentio quod magis
deiciat animum virilem quam blandimenta femine
corporumque ille contactus sine quo uxor haberi non
potest. Per castitatem efficitur homo celestis et ange-
licus. Jeronimus in carne preter carnem vivere non ter-
rena vita est sed celestis.
Tertium est votum obedientie et hoc est potissimum re-
ligionis votum quod probat sanctus Thomas ii ii. triplici
ratione. Primo quia est maioris oblationis. Secundo quia
est maioris extensionis. Tertio quia propinquius accessit

1a r[ati]o Pa est r[ati]o maioris obl[igati]o[n]is q[uia] p[er] votu[m] obedi[enti]e
aliquid maius offert homo deo q[uam] p[er] alia vota
Offert e[ni]m p[ro]pria[m] volu[n]tate[m] q[ue] potior e[st] q[uam] cor[pus]
p[ro]p[ri]u[m] q[uo]d offert p[er] votu[m] c[on]tine[n]tie et q[uam] res exte-
riores q[ua]s offert p[er] votu[m] paup[er]tatis Unde illud
q[uo]d fit ex obedie[n]tia est deo magis acceptu[m] q[uam]
illud q[uo]d fit p[er] p[ro]pria[m] volu[n]tate[m] S[ecundu]m q[uo]d d[icit] Jero[nimus]
ad rusticu[m] mo[n]achu[m] Ad id tendit eo ut
doceam te non tuo arbitrio vivere Et gre[gorius]
Obedie[nti]a victimis p[re]ponitur q[uia] p[er] victimas
aliena caro / p[er] obedie[nti]am volu[n]tas p[ro]pria mac-
tatur

2a r[ati]o 2a r[ati]o est amplioris extensionis sive i[n]clusionis
q[uia] i[ps]a se extendit ad alia vota sive i[n]cludit
ea et non e[contra]. Nam religiosus et si tenea[tur]
ex voto c[on]tine[n]tiam s[er]vare et paup[er]tate[m] t[ame]n h[ec]
i[ps]a sub obedie[nti]a cadunt ad qua[m] i[ps]a p[er]t[inent] h[ec]
p[er]tinet i[n]ter alia p[ro]pt[er] c[on]tine[n]tia[m] et paup[er]tate[m] s[er]vare

3a r[ati]o 3a r[ati]o est p[ro]pinquioris accessionis q[uia] p[ro]xi[m]e
attendit ad fine[m] religionis q[ui] e[st] i[n]h[er]ere deo
p[er] amore[m] ex toto corde // q[uo]d q[ui]dem toti totu[m]
offertur deo p[er] votu[m] obedie[nti]e q[uo]d e[st] potissi[mum]
bonu[m] s[ecundu]m [illud] Michi adherere deo bonu[m] est

Et ex h[ec] 3a vota mo[r]it[ur] spiritualiter re-
Nota ligiosus te[n]etur ex h[oc] c[on]s[ecu]t[iv]o[s] c[ru]ci Per votu[m]
e[ni]m paup[er]tatis mo[r]it[ur] mu[n]do ut possit dic[er]e cu[m]
ap[osto]lo Gal. vi[o] Michi mu[n]dus crucifixus e[st] et [Ego]
Michi absit gloriari nisi in c[ruc]e d[omi]ni n[ost]ri Jhesu x[rist]i
Ber[nardus]. Cu[m] q[ui]a mu[n]dus amat te[m]p[or]alia michi sit delecta-
carnis, honores divitie vane honor laudes.
Cum vero mundus reponit contra illos affectus suos illis
adherens illa toto amplectitur affectu

ergo mundo. Colo. iij. mortui estis et vita
vestra abscondita est cum christo in deo. Unde sicut
mortuus in sepulchro absconditur sic religiosi
in claustro. Unde Clauditur hostia sepe et sepulchri
corporis. In sepulchro est thesaurus ubi omnia hostia
aperta sunt. Quam [illegible] abusive eorum qui de mundo exeunt
corpore sed remanent ibi mente. Corpus est in claustro
et cor in foro. Isti signantur per uxorem loth que per exiens
de sodomis retro aspiciendo versa est in statuam salis
ut habetur Genesis xix. Statua similitudinem habet hominis
non veritatem. Sic tales similitudinem habent mortui
sunt habitum non secundum veritatem. Mortuus nichil
habet. Unde religiosus mundo et huic [illegible] per votum
paupertatem
Item per votum continentie moritur carni quia separatur ab
amore carnis. Gal. v. Qui christi sunt car-
nem suam crucifixerunt. Rom. viii. Qui in car-
ne sunt deo placere non possunt. Et sicut caro mor-
tui consumitur a vermibus in sepulchro et spiritus est
in celo, sic religiosus per penitentiam consumit corpus
suum in claustro sed mente est in celo. Job vii.
Suspendium elegit anima mea in mortificatione carnalium
desideriorum
Item per votum obedientie moritur sibi ipsi. Sicut enim
mortuus si pungatur non sentit, aut si deri-
deatur aut elevetur, sic verus religiosus de-
[illegible] deiecto officio turbari, vel de honorabili superbire

vt possit dicere illud ps Ut iumentum factus
sum apud te quod scilicet iumentum de curro seruit
iumentum de cibo indiget quod portat Propter hoc ad
votum obediencie moritur homo religiosus in
mundo seculi et pro alia dico eadem re
Si quis vult venire post me abneget semetipsum
quod fit per votum obediencie et tollat crucem suam
cotidie et sequatur me humiliter obediendo contra volun-
tatem suam Ideo quam desiderabilis est huiusmodi mors
qui mortui dicuntur veri religiosi Dicitur Ideo
mors que vitam non aufert sed mutat in melius
et qua corpus non cadit sed anima sublimatur Ideo
de talibus mortuis possit dici illud apocalipsis xiiij
Beati mortui qui in domino moriuntur

Tercio pendendum est quod religiosa obseruancia
est multum vtilis quia est multum impetratoria ro-
caritatiue orationis Eo quod veri religiosi in concor-
dia et caritate viuentes deo multum placentes sunt
Eccl In tribus beneplacitum est spiritui meo que sunt probata
coram deo et hominibus etc Et sequitur Concordia
fratrum Ps habitare fratres unanimes in domo
Propter hanc ad similitudinem concordiam et unanimitatem
orationes eorum deo sunt acceptabiles et impetratiue in-
dubitanter atque diuine gracie Mat xviij Si duo ex
vobis consenserint de omni re quamcumque petierint fiet illis

Leo papa Homo est si ad sua quem contra
studet pertractum, sed tamen sciat per quid quo
~~resistit~~ incidat, ita per quid quo resistat
Et hoc contra peccatum vera iustitia, ut vindictam se
committat peccatores, ne ubi remedium nullum
fuit ... resistere, ibi incidat de fere...
periculo ob iii de possunt apparitio,
Omnia non tam peccati et sanctitati, ut
peccatori et sanctitati ... non possit

Matthei v de beatitudinibus

Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum
Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram
Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur
Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam quoniam ipsi saturabuntur
Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur
Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt
Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur
Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam quoniam ipsorum est regnum

a patre meo Et si hec vera de duobus a fortiori
de multis / legitur Genesis xviii quod dominus dixit ad Abra
ham Si invenero in Zodomis l iustos dimitta(m)
omni loco propter eos Si ergo vox boni spiritus tam
modicum valuit propter tantam multitudinem et
in tantis sceleribus / multo magis non potest pati
in cuius medio sunt spiritus bonorum Videte
dominus dicit Math. xviii ubi sunt duo vel tres
congregati in nomine meo ibi sum in medio
eorum scilicet per specialem gratiam parum facit ergo deus
cum eis Et sic ubi duo vel 3es ibi magis ubi
decem vel centum in unum congregati sunt.
Conveniens itaque multorum importuna magna predia
et spiritus divinus Item patet, et per hanc
eam magnam generis fallaria diabolice spiritum
vitant. Patet ergo quod vigilantes convenitas
contra quod de hiis omnibus multos trahit in
laqueum ruine Sed concordes et unanimes vi
ventes in domo domini gratia deo et sibi per
continuata multi / hii dolores hii livores hii timores
ingerunt diabolo hic ille Ex dicto igitur patet quod
multiplicitas sit utilis religiosis statum veraciter observantibus

Secunda consideratio specialis est de delec
tabilitate religiosi status
Considerandum est diuturni sui quod sit delectabilis
Eius sed Religiositas iocunditate atque gaudium
dabit. Est enim religiosa gustus bonorum unum
delectabile in hac mortali vita triplici racione
Primo racione quietacionis
2o racione degustacionis
3o racione assecuracionis
Primo status religiosus est delectabilis racione quietacionis
quia virtus quietat atque ab exterioribus sollicitudinibus
quiescens atque deo per amorem in quo solo dum
mentis affectus animi. Augustinus in libro confessionum Inquietum
est cor nostrum donec requiescat in te. Sed in hoc
est religiosus perfectio ut virtus cor habeat in deo
quiescat per amorem et caritatem. Amor. Religio
paupertate fundatur, virginitate obediencia decoratur
castitate custoditur, humilitate caritate perficitur
2o status religiosus est delectabilis racione de
gustacionis spiritualium et divinorum. Unde cum anima
in celo divinam dulcedinem in fine forte de-
gustaverit sic et devoti in religione stillas
melliflues dulcedinis illius percipiunt. Unde
cum ipse deum sic sublimavit a carnali delec
tacione et dignum sit ut deus eos spiritualiter dul
cedine reficiat post hac magna habitudo

dulcedinis tue domine quam abscondisti .i. abscon-
dite tribuisti, timentibus te .i. veris religiosis
timore filiali te timentibus
Amplius sed religiosorum habent suavitatem de-
votionis tria scilicet in medio via
Primum est cordis purgatio ab omni scilicet peccato et affectu
peccati. Ideo sapiens illud psalmus quam magna multitudo
dulcedinis tue et cetera glosa. Habent dulcedinem dei
non sentiunt qui palam vel occulte habent conscientie
sceleris dignitatem
Secundum est exterioris delectationis abnegatio. Figu-
ra quod dum filii israel habuerunt de farina quam
tulerant de egipto secum, non pluit eis dominus
manna, sed tunc quando nihil plus habebant
de farina ut habetur exo. xvi. Bernardus De-
licata est consolatio divina nec datur ad-
mittentibus alienam. Et illud. Tunc ad contra-
rias delectationes vicerit et presumens ad divina-
rum dabitur ei intime delectationes spirituales
Apoc. ij. Vincenti dabo manna absconditum
et quod nemo novit nisi qui accipit
Tertium est divine bonitatis recognitio, unde quod multi
consolationes spirituales non habent hoc est quod ingrati
sunt deo de beneficio sue vocationis ad tam per-
fectum et nobilem statum. Ideo etiam ingratis filiis
israel non sapiebat manna ut habetur numeri xi

2° ostendit statum religiosorum esse delectabilem
vel asseruacionis licet enim in vita presenti nulla
sit perfecta securitas maior est tamen in ~~[illegible]~~
in statu religiosorum quam in quocumque alio statu
et hoc si bene observatur status ille quia non occurrunt
ibi tot salutis impedimenta / unde dicit Bernardus
quod homo in religione quiescit securius Unde
et quia [illegible] securius quam ubi deus servire et in
tota vita inherere Et sunt hic paucis / ad Cor
vi Qui adheret deo unus spiritus est Et quod
religiosus bonus sit iam quasi unus in para
diso Et religio quoque est porta paradisi et
scala celi figurata per scalam Jacob Gen. xxviij
per quam religiosus debet esse alter Jacob
.i. supplantator mundi et aliorum viciorum Item
alter Israel .i. videns deum per contemplacionem
quia securior iocundior remuneracior est quam vita
activa ¶ Hoc securior [illegible] .i. fenestra
cancellata [illegible] ante oculos peccatorum / Glo.
fenestra [illegible] lagos in terris qui oculos [illegible]
in religiosis ¶ 2° iocundior / Glo. super illud Gaudes
semper [illegible] dum [illegible] gaudium pariat duo /
i gaudium [illegible] iam illa [illegible] ¶ 3° rema
neracior Luce x / Maria optimam partem elegit

q non auferetur ab ea | dicitur 2 eciam vita
celestis similior de q dicit Aug li. de c. dei
ibi vacabimus et videbimus et amabimus / amabimus
et laudabimus Ex dictis igitur patet quod
quod religiosa conversacio valde delectabilis est

Tercia est consideracio specialis de honorabili
tate religiosi status ¶ Dictum est a multis
trifarie dicitur bonum utile vero delectabile et
honestum, et iam dictum est utilis valde
atque delectabilis est religiosus status, superest ut
ostendamus quod et honorabilis multum est ut sic
appareat quod ille est status omnino simpliciter
optimus Comparatur ad religiosum statum hominis conversacio
ipsa propter salvatoris sepulcra, vita enim religiosa
propter sepulcra est Eciam propterea dicitur quod magis gloriosum
est sepulcrum domini Possumus autem et hanc status huius
honestatem tripliciter ostendere

Primo racione temporis restauracionis
2o racione superioris consignacionis
3o racione interioris inhabitacionis

Primo in quo ostenditur honestas status religiosi
racione temporis restauracionis Est et restauracio quasi status
innocencie et sicut status ecclesie primitive In statu
et nature omnia potest omnia erant communia ¶
et distribuebatur unicuique prout opus erat ut
dicitur Actuum iiij. Sic etiam in statu religionis

In statu et ecclesie primitive omnia enim erant communia ¶

o^a sit gemma Et iste est status valde honorandus
atque laudandus statum virginitatis Non est
enim in hoc mundo melior status atque
statum magis ad virtutem et penitencie statum
contra virginitatem ... D quod felix ergo et hoc
status religiosus qui tam nobilem statum imitatur
Secundo ostenditur honestas status reli
giosi eius superiorum configuracionis quod virginitatis con
figurat statum beatorum tripliciter

1o In bonorum gemmitate
2o In voluntate conformitate
3o In laude assiduitate

1o in bonorum gemmitate In celo enim sit omnia gemma
sicut enim in religione ut dictum est Unde Gre-
gorius de beate Et illis sunt et perfecte caritate
unione sicut ut unusquisque habitum sit in
alio quod non habet in seipso merito
2o in voluntatum conformitate Nam
sicut existens in celo voluntate habet omnino confor
mem voluntati divine sic et bonus reli
giosus voluntatem suam omnino conformat volun
tati prelati sui qui est in loco Dei Unde Ber-
nardus vir Dei precipit homo quod non
sit certum displicere Deo hoc omnino ita accipiendum
est ac si precipiat Deus
3o In laudum assiduitate Sicut enim angeli
sancti laudant Deum in celis secundum illud ps

Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum
laudabunt te. Sic et religiosorum status ad hoc
ordinatus est ut laudent deum die ac nocte
Unde [illegible] officium religiosorum sic laudat deum
quod hoc est angelorum et sanctorum officium in celo. Unde
dicitur in vitis patrum quod laudes sanctorum sunt in
celis. Nichil ita in terris representat celeste
habitaculum sicut status [illegible] alacriter laudancium
deum. Hec ille. Patet ergo quod religiosa congregatio
est celestis habitudinis quedam imitatio
¶ Tercium punctum in quo ostenditur religi-
osa congregatio honorabilis quia interioris inha-
bitaculum quod est in corde veri religiosi spe-
cialiter inhabitat deus. Cum enim religiosus omnia
propter deum relinquat gratitudinis est divine
bonitati ut deus se ipsum illi tribuat et in eo inha-
bitet consolans eum divina misericordia. Est ergo
certe cor veri religiosi celum in quo deus
habitat. ¶ Religio vero dicitur celum propter quatuor
Primo quia a terris remotissimum
2o quia lucidissimum
3o quia purissimum
4o quia a terrenis remotissimum quia [illegible] divinitatis
abundancia. Unde tanto quis efficitur deo propin-
quior quanto ab amore mundi magis fuerit alienus
[illegible] intellectuales [illegible] contemplacionis. Philo-
sophia [illegible] in celis est. [illegible] affectualiter

diuinorum adhesionem ps mihi adherere deo bonum
Tercio quia est lucidissimum et hoc propter frequentacionem di-
uine oracionis quia ut dicit Bernardus Oratio illuminat et
confortat In cuius exemplum sancte conuersacionis
Mat. v. Luce x. In cuius continuacionem
sancte lectionis ps Declaracio sermonum tuorum
hec 2a facit cor religiosi lucidum
Et tercio quia est purissimum propter vota tria obediencie
extirpatur amor proprius quia ut dicit Augustinus facit ciui-
tatem diaboli per votum castitatis conseruatur a
concupiscencia carnis et per votum paupertatis mun-
datur a cupiditate que est radix omnium malorum I Thi.
vi. Et ergo per votum paupertatis mundatur a
mundanorum affectione et per votum castitatis a carna-
libus corrupcionibus et per obedienciam ab omnium viciorum inqui-
namentis Est ergo cor veri religiosi purissimum non
receptiuum peregrinarum impressionum quemadmodum
mollis cera Cor enim veri religiosi non recipit
varias et diuersas cogitaciones aut deordinatas
affectiones sed ad solum deum afficitur Et si quis in-
cipiat bonas cogitaciones diligere et statim ab huiusmodi
male se defendit nos deus liberat hec ille
Est itaque cor veri religiosi a terrenis remotissimum
lucidissimum et virtutibus sanctis ornatum atque pu-
rissimum quia sic conditur celestibus, ubi bene dicit celum in
deus quo habitat dicit ps Deus in celo sedes eius et

De religiosis ingressis

Sanctam religionis obseruanciam sal
uator cum vita uero et suo dedicauit
Certum fundamenta religionis sunt tria principa
lia scilicet ~~castitas~~ obediencia castitas et paupertas
vt dicit sanctus thomas ij. q.
Cum racio religionis est quedam sacrificium medulla
tum quo totum offert deo nihil sibi detinens. Ideo
religiosus per obedienciam offert deo voluntatem propri
am per castitatem corpus cum carnalibus volup
tatibus. Per paupertatem omnia temporalia
Per obedienciam superat superbiam, per castitatem luxu
riam, per paupertatem avariciam.
De hijs tribus religionis fundamentis loquitur Bonaventura
in libro de vita religiosorum ait Religio paupertate
fundatur virginitate obediencia dedicatur castitate
custoditur humilitate perficitur
Perfectissimus religionis institutor et obser
uator deus christus hoc tres virtutes
singulariter in se habere voluit. Primo enim obedienciam primo obedienciam
seruauit. Nam voluit esse obediens usque ad mortem seruauit
patri putativo ac nutricio. Unde Luce ij.
Erat subditus illis. Ipse eciam de se ipso ait Johannis iiij
Meus cibus est ut faciam voluntatem patris
mei qui in celis est. Et Mathei. Pater mi dicit
patri fiat non mea sed tua voluntas et Johannis vi
ait Descendi de celo non ut faciam volun
tatem meam sed eius qui misit me. Ad philippenses ij.

ffectus est obediens usque ad mortem, mortem autem cru-
cis Unde Bernardus in quodam sermone ...
... ne perderet obedienciam perdidit vitam 2°

2° servavit castitatem

servavit castitatem unde ... Cristus ...
habuit matrem, virginem ... mansionem, in ...
... ris, in ... virginitatem ...
Et Ambrosius in quodam sermone ait desinit vitam
... in ... ewangeliis ... totum ... reperies ...
spiritualem castitatem 3° servavit paupertatem unde

3° paupertatem

... nichil ... vulpes ...
foveas habent, et volucres celi nidos
filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet

Nota

Nota ad Cor iii° Nescitis quia templum dei estis et
spiritus sanctus habitat in vobis Si quis autem templum
dei violaverit disperdet illum deus Templum dei
sanctum est quod estis vos Nemo se seducat

De silencio

Hec Censura silencii nec minus monastice
discipline observata, multa mala separat, mentis
puritatem conservat, claustrum purificat,
intellectum illuminat, religionem et omne bonum
conservat confirmat Idcirco ad silencium re-
gularis diligenciorem et strictiorem observan-
tiam nostros animemus, ne relicto silencii
gubernaculo, ipsa reformacio iacturam et detri-
mentum paciatur Unde Silencium custos religionis
et virtutum in quo est fortitudo mea

et ad Corinthios vi° ffugite fornicationem Omne enim
peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est qui autem fornicatur
in corpus suum peccat An nescitis quoniam membra
vestra templum est spiritus sancti Empti enim estis precio
magno etc

Verba superflua in silencio et ... [illegible]

1 ad Chor. xiii.

Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem
autem non habeam, factus sum velut es sonans
aut cimbalum tinniens. Et si habuero
prophetiam et noverim misteria omnia et
omnem scientiam, et habuero omnem fidem
ita ut montes transferam caritatem autem non
habuero nichil sum. Et si distribuero in
cibos pauperum omnes facultates meas, et
si tradidero corpus meum ita ut ardeam
caritatem autem non habuero nichil michi prodest
// Caritas paciens est, benigna est. Caritas
non emulatur, non agit perperam, non
inflatur, non est ambiciosa, non querit
que sua sunt, Non irritatur, non cogitat
malum, non gaudet super iniquitate
congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia
credit, omnia sperat, omnia sustinet. Caritas numquam
excidit. Sive prophetie evacuabuntur, sive
lingue cessabunt sive scientia destruetur,
Et paulo inposterum [illegible] est,
Nunc autem manent fides spes et caritas tria
hec. Maior autem horum est caritas,

In epistola ad michaelem alpesbr
theer. Sicut nos in ordine nostro quidquid
eligit abiectionem in domo domini dei nostri
magis quam habitare in tabernaculis peccatorum Ordo
noster est abiectio, humilitas est, voluntaria pau
pertas est, obediencia pax gaudium in spiritu sancto
Ordo noster est esse sub magistro, sub abbate, sub
regula, sub disciplina Ordo noster est studere silencio
exerceri ieiuniis vigiliis oracionibus opere ma
nuum, et super omnia excellenciorem viam tenere
que est caritas, Porro in hiis omnibus proficere de
die in diem et in ipsis perseverare usque
ad ultimum diem,

Ille Eccl. xxvi Gratia super gratiam mulier
sancta et pudorata Omnis autem ponde
ratio non est digna continentis anime

Ad Romanos xii Sicut enim in uno cor
pore multa membra habemus, omnia autem membra non
eundem actum habent, ita multi unum cor
pus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra
habentes autem donaciones secundum graciam que
data est nobis, differentes, sive prophetiam
secundum racionem fidei, sive ministerium in ministrando
sive qui docet in doctrina, qui exhortatur
in exhortando

De egressu religiosorum

Tribus de causis ingrediendum est religionem
Primo causa est quia existentibus in religione est multum
est abstinere a viciis et virtutibus insu-
dare quam in seculo Et probatur per regulam
vulgarem quod cessante causa cessat et effectus
ij phisicorum.
Causa quare in seculo tot peccata committuntur
licet sint multe tamen octo inter alias prin-
cipaliores ponuntur ad quas alie reducuntur
Prima est nimia terrestris potacio et dormitio
ac plurimarum sensualitas vel ffrancis-
cus patrarcha in suis tractatibus ait
Omnia scelerum et errorum plurimi omnium virtu-
tum vitando sequuntur
Secundum est conversacio cum mulieribus Jeronimus Ego
credo quod si cum viris soli habitarent
visitacio diaboli non deesset Si ali-
quando quis ignem in sinu suo vestimenta
sua non comburentur aut si quis ambula-
verit super carbones ignis pedes suos non
combureret Ecce ipse dyabolus ... facie tua a
muliere corrupta est per quam speciem mulieris
multi perierunt
Tertium est ocium Bernardus Ocium est mater omnium
viciorum et noverca virtutum

4a causa est locutio et auditio de re-
bus viciosis ac provocantibus ad pecca-
tum dicit Ambrosius. Nam facile cito pollui-
tur mens et facilius agitur quod libenter
auditur
Quinta causa est mala societas quia cum
bono bonus eris et cum perverso perverteris
dicit Ambrosius. Verissimum est nichil quod
male vivunt sociari Melius est ma-
lorum odium quam consortium Et cum socios
bonos tibi iunxeris quia si fueris socius
communicacionis eris et virtutis Et
[illegible]
[illegible] // Sexta causa est administracio
temporalium rerum Ambrosius. Nullus sine
peccato divitias non administrat Valde rarum
est ut qui divitias possidet ad requiem
tendat Septima est oblivio dei propter
quam est deus in conspectu non inquinare sed
via illius in omni tempore. Octava est ma-
la dispositio et detractio de quo Ieronimus
Nichil tam exigit deus sicut cor contri-
tum. Quod solum timendum est quod venia conse-
qui non potest

Hinc est quod tales secularium communitati recessuri in
religionem et post dictum et statum religiosam
sub penitentia et sequestrati a secularibus. Unde boni
religiosi sunt similes deo quod si velit sunt tota
et postremo facere ad faciem. Et ideo versus
ista illud psalmi Iocundabantur dux in efficacia
mea sunt quia a dextris est michi ne commo
vear. Et hec aliquid in religione reperiatur
aliquem implicatum in secularium causis negotiis
vel a communitate recessuri, et unde vero
casus non fuerit singularis, et unde sunt
non contrahendum ad aliquas. Loquitur de communi
religiosorum, dico quod recessuri tantum recedant effectus
Et ideo fuerit secularis et magis difficultas absti
nere a secularibus moribus qui moratur in medio
causarum secularium. Unde in eodem proverbio dicitur. Qui habi
tat in medio molendinis afficiatur farina. Et
qui in medio flammarum ardentium moratur non potest non
sentire calorem. Sed e contrario religioso est
facilius abstinere ab omnibus secularibus moribus
quia est abdicatus et sequestratus a causis omnibus
secularium et est positus in paradiso claustri
sancte religionis et potest dici quod hec arca
paradisi. Unde religio vere dicitur quasi regula
visio. Tamen religiosi ut habeat annos

nam si ubi duo vel tres congregati fuerint
in nomine meo ibi est in medio eorum Mat xviii
Quanto magis ubi est tanta societas dei
congregata Vide sancta religio figurata per illam
scalam quam vidit Jacob Gen xxviii stan
tem super terram / et cacumen eius usque
ad celum contingentem / per quam ascendebant
et descendebant angeli in scala Dominus
innitebatur Unde ait Vere dominus est in lo
co isto non est hic aliud nisi domus dei
et porta celi Bernardus in suis meditacionibus
inquit Ad religionem vocari est ab inferni por
ta revocari et ad portam paradisi adduci

[illegible] racione maioris meriti

Sextum debet intrare religionem racione
maioris meriti et remuneracionis Nam
ex merito acquirit religiosus per quevis opera
sua quam secularis faciens eadem opera

racione voti

Et probatur per vim voti cum dicit Henricus et alii theolo
gi in iiii dist. xxxviii magister Richar-
dus et canonistae et sanctus Bernardinus
in suo dialogo de religione / maius est
meritum facere aliquid boni ex voto sicut
faciunt religiosi quam sine voto sicut faciunt
seculares
Et dimissis multis racionibus pro superioribus
dictis adductis ad comprobandum hanc veritatem
cum prius probari sic

Qui dicas facit voluntatem dei magis
meretur quam pariter qui unam solam
facit quia duo vincula magis ligant quam
unum. Sed ille qui facit aliquid boni ex voto
implet duas voluntates dei scilicet de vovendo
et reddendo quod vovit cum dicat deus per
prophetam Vovete et reddite domino deo vestro
omnes qui in circuitu eius affertis munera
terribili. ergo qui facit aliquid [illegible] sine
voto solum implet unam voluntatem dei
in benefaciendo ergo non tantum meretur. Item
glo. super predicta verba Vovete et ait quod
votum est divini consilii sed deus non consulit
nisi de melius et perfectius bonum ac maioris
meriti ergo etc.
Et predictis non obstat si dicitur quod deus non
nisi liberales requirit et quod non bonum nisi vo
luntarium vult. pariter quia ut dicit Cor. 9 non ex
non ex tristitia aut necessitate hilarem enim datorem
diligit deus. Et quibus videtur quod stadius qui
sponte sine aliqua voti obligatione vel necessitate
facit aliquid boni magis meretur quam qui aliquid ex
illud faciens coactus necessitate et obligatione voti
Quia redditur sententia. Ubi est quod predicta
de necessitate intelligitur de necessitate coactionis et
violentie et de illa ad quam devenit quis
preter vel contra voluntatem suam. Non autem de
illa ad quam voluntarie pervenit scilicet volu

tatem et consilium divinum ut ei non magis
constans sancte sicut est in proposito nostro
quia talis meditatio augmentum meriti meretur. Unde
Augustinus: Felix meditatur semper ad meliora
proficere et loquitur de meditatione voti complendi.
Quando verus religiosus omnia opera sua facit pro
obedientia ut dicitur dictum est.
Ergo omnia que verus religiosus facit sunt voluntaria
dicuntur. Secundo ratione voti voluntarie emissi. Propter
quod omnia facta eius voluntaria quia talis religiosus
se voluntarie obligavit per votum ad illa peragenda.
Tertio ratione primi actus tam voluntarie facti et
permissionis [?] commendati et voti ipsius observantie.
Et consequenter opera religiosorum sunt ratione eius potius
magis voluntaria quam opera secularium et ideo
magis meritoria.
Quarto non obstat si hoc dicatur quod bonum tanto est
melius quanto communius est et quanto pluribus et
magis prodest, ut primo Topi. et primo Ethi.
Et status secularis sic plura operatur virtu-
tum quam non potest status religiosi et pluribus prodest
et communitatibus utilis est, religiosi vero sibi
soli. Nam seculares magna dimittunt facere pro
proximis et talia opera que non possunt facere religiosi
nihil habentes. Sic enim seculares sunt consiliis
et gubernationibus regunt mundum et tenent

patriam in pace sic prudentes doctores, et
milites et defendunt ciuitates et possessiones
suas atque malos admonstrant iustitiam et multa
huiusmodi faciunt que non faciunt religiosi. Unde
dicit paulus Nemo qui deo seruiat potest et mercari
et qui seruiat in vendicionibus et in vendicionibus
et mercari [illegible]

Respondetur quod immo etiam religiosi per eadem opera merentur
sicut seculares quia donant deo cor et affec-
tum sicut seculares donant ~~[illegible]~~ rem. Dicitur enim
cor interrogat et non manum. Unde etiam
considerat quid fiat sed quo animo fiat. Item
religiosi suis confessionibus et predicacionibus atque
orationibus sunt in causa ut omnia predicta opera bona fiant
in mundo et quod vitia relinquantur. Unde orante
moyse vincebat populus israel hostes suos, quo
desistente a prece ~~[illegible]~~ vincebat. Unde Augustinus
per orationes sanctorum et seruorum dei omnia nobis
utilia tribuuntur a deo et cuncta contraria fugantur.
Item ergo qui rem mali dat rem mali ~~[illegible]~~ fecisse
videtur. Ita religiosi qui predicatores bonorum
causa sunt ipsa bona facere censentur arguendo
a deo sensum, immo omnia bona que seculares
faciunt mundani generaliter censentur facere
religiosi

Ith Sicut quod opus tanto [illegible] est maio
ris virtutis ac magis meritorium quanto
est imperatum a superiori virtute, sed vo
tum est actus latrie quo opus ab eo imperatum
est maioris meriti quam non imperatum, et
consequenter gratius deo quam magis facimus consequenter facies
aliquid ex voto quam sine voto. Unde dicit Anselmus
in libro de similitudinibus quod sicut magis
est donum si aliquis donet tecum arborem cum fructu
ubi imperpetuum nascituris quam si dimittat
in se dominium arboris et solum donat
fructus annuatim, ita magis donum et consequenter
magis meritorium est donare corpus et animam
cum omnibus operibus futuris sicut faciunt religiosi
quam solummodo aliqua opera[...] privato dominio proprie
voluntatis sicut faciunt seculares
Tercio secundo probatur idem ratione abnegationis com
probo quod religiosus in qualibet minima opera sua cum
dominice comedendo et quiescendo magis me
retur quam secularis etiam si totum mundum pro
amore dei pauperibus erogaret. Nam religiosus
professus facit omnia opera sua per obedientiam vel
actualem ut puta quia hoc regula sibi precipit
vel prelatus, vel interpretative, puta quia
credit hoc placere prelato suo quod facit. Alia

Non obstat quod si dicatur quod cum virtus sit
circa bonum difficile ii Ethi quanto diffi
cilius est bene facere et abstinere a peccatis in seculo
quam in religione tanto est virtuosius et consequenter
magis meritorium Ad quod dicit Richar
dus ubi supra quod illa difficultas bene faciendi in
quam quis voluntarie se ponit non augmentat meri
tum sicut opus magis meritorium et virtuosius
ut de eo intelligit philosophus sed de difficultate
non procurata, immo e contrario oppositum quia quanto
magis quis procurat difficultatem bene operandi
et fugiendi vicia, et vitat difficultatem
ac pericula multa de quibus loquitur Bernardus ii
ad Cor xi [illegible] periculis fluminum peri
culis latronum, ut non magis meritorius
quam religiosus qui eligit viam securiorem Nam
sicut tutius est esse in portu quam in medio
pelagi sic securius est esse in religione quam in
seculo Ad hoc dicta est per addimenta illud
quod dicitur Eccli iii qui amat periculum peribit
in illo Et illud quod dicitur sicut sed quod nulli
non sufficerit quis se in periculum posuit
Et hec dicta confirmantur per argumentum Richardi
ubi supra qui ait quod cum deus acceptet opus
post operantem, quanto operans ad eius servi
tium specialiter dedicatus tanto magis accepta
sunt deo eius opera Talis est religiosus quod ut

non est bonum religiosus si facit sine licentia aliquid
vel nudum quod expressam voluntatem vel tan-
tum voluntatem prelatorum vel si ad aliquid
facit non comparatum dimittere illud si non
placeat prelato. Et ut probatur in tractatu sed ad
monachum / merito tamen misticus Ps. q. iiij.
Quod in omnibus operibus suis offert et sacrificat deo
propriam voluntatem per obedientiam. Obedientia est
proprie voluntatis sepultura ut ait Gregorius. ubi
mora. Obedientia enim virtus preponitur quia
per victimas aliena per carnem per obedientiam propria
voluntas mactatur. Que voluntas est
inestimabilis. Ergo non bene pro toto mundo
venditur aurum. Hoc est celeste bonum prestat omnibus
Et ideo concluditur pro predictis quod religiosus magis
meretur in quantum quod bonum opera in quo donat
deo propriam voluntatem et libertatem quam secularis
vel in maioribus bonis operibus ex propria volun-
tate facit.

Unde dicit sanctus Petrus sancti Thomas
ij. ij. q. ... ar. iij circa finem quod religiosus
tantum facit donum deo in sua professione quod
consequitur indulgentiam plenariam omnium peccatorum suorum
a pena et culpa. Et ... probatur
... ... Theologorum in iiij. distinctione
aliquis posset tot elemosinas facere devote sicut

quod meret indulgentiam plenariam omnium peccatorum
suorum Iuxta illud Danielis iiij Peccata tua ele-
mosinis redime et iniquitates tuas miseri
cordias pauperum Et Ecclesiastici iij. Sicut aqua
extinguit ignem ita elemosina peccata Luce xi
dicit salvator Date elemosinam et ecce
omnia munda sunt vobis Dum igitur sit omnia includit
suppositum quod qui totum sibi nihil excludit
Secundo hoc supposito dico quod si aliquis devote
dando omnia temporalia amore dei recipit
indulgentiam suorum peccatorum, ergo multo magis
religiosus qui in professione sua omnibus tempo
ralibus que sunt et que in posterum sunt renunciat
immo etiam omnibus rebus mundi, et illas deo
donat, et insuper facit elemosinam de
corpore suo et illud offert in sacrificium deo
quod quidem corpus est preciosius cunctis opibus,
sed ultra corpus donat animam suam que est
preciosior non solum omnibus terrenis rebus sed etiam
cunctis corporibus humanis ¶ Ergo aliquis verus
religiosus donans deo corpus et animam et omnia
opera que unquam faciet omnibusque mundialibus renuncians
amore eius et per totum emancipans divinis
servicijs meretur indulgentiam plenariam omnium
peccatorum vel sicut sunt maior satisfactio et pena quam
posset fieri in hoc mundo pro peccatis xxxiij q. ij. c.
Admonere [illegible]

Predicta quoque sic confirmavit papa marti-
num archiepiscopum remissio omnium peccatorum. i. baptismus viii:
et ca. cathecuminum & consecratione. dist. iiii.
et ca. firmissime xvi. q. i
Et qui aliquis si facit professionem religionis
et consequitur mortem spiritualem. Nam scilicet mortis
temporalem. Ergo sine dubio est dignus quod consequatur
remissionem omnium peccatorum. Nam illa mors spiri-
tualis est fortior corporali cum hoc martirium
spirituale est continuum et longum quod pro deo
sustinet sic affirmans transitorie et breve quod
passi sunt multi martires. Item in vitis patrum
No dicitur quod professio religionis sit unum baptismum
Et sanctus vero thomas secunda secunde [illegible] racio-
nem quod dicitur quod sic qui religionem ingreditur
sit fructus professionem et de hoc concordat
de mane [illegible] facit si non frustra confitetur
omnem consequitur indulgentiam plenariam. Et probatur
sic secundum [illegible] deus sit equaliter iustus et
misericors quod considerat [illegible] omnes virtutes
in magis operatur misericordiam deus unius
quam iusticiam dicitur [illegible]. Et universe vie domini
et misericordia et veritas. Circa
[illegible] ad absolvendum
quam ad condempnandum. Et hoc facit [illegible]

plenī dignitat' quid de deo dicerem
cuius omnia plena est terra   Tercio h' fūda
mento sic instruit'
Homo qui pro peccato est contritus et proposito
et paratus est tunc satisfacere si posset quamvis
amplius non posset illud committere deus
dat ei tot gradus pene pro huiusmodi mala
voluntate quot pluris deberet quam peccatum actuale
commisit Et ideo est quod mala voluntas pro
facto computabitur   Ergo quociens aliquis facit
unum bonum opus et proposito contritus est deo
et tunc si facit si posset quamvis non posset
illud facere deus dabit illi tot gradus meriti
et premii essencialis pro huiusmodi bona voluntate
quod pluris deberet quam bonum illud facit quod
bonum est potencia malo j. Ethi.
Cum homo professione arciat religiosus
indulgencias plenarias omnium peccatorum suorum
vero parit / concludit quod cum quocumque
contentum se reperit quam eam facit / et tunc
eam facit si non faciat tamen indulgencias
plenarias absque dubio consequitur qui in professione
habuit / Unde non est curandum religiosis ire ad
Iubileum vel ad visitandas aliquas ecclesias
conferendas de indulgencia consequenda cum habeant
indulgencias plenarias omni tempore cum volunt et ubi
cumque volunt

Tercio debem(us) intrare religione(m) p(ro)pt(er) consolac(i)o(n)is
habundancia(m) q(uia) sit suavitas et dulcedo deo
fidelib(us) et devotis servire. Non est hic mel
nisi p(ro)pter eos. Dic mihi o mundane q(ue)
e(st) maior afflictio qua(m) h(abe)t in s(e)c(u)lo (con)sc(ienc)ia
illa de qua ait Aug(ustinus) i(n) lib(ro) de vera innocencia
Nulla est gravior(um) pena in vita ista q(uam)
mala (con)sc(ienc)ia. Et id(em) alibi. Nichil e(st) (con)t(ra)rium (con)sci
encie [illegible] q(uam) c(ri)minalis nutrit(ur) (con)sci
encias et mala voluntas velut interior
hostis roborat(ur). Si interroges religiosos qui
maior e(st) (con)sol(aci)o et quiete respondebunt
illud ij. ad Cor(inthios) j. Consol(aci)o n(ost)ra h(ec) e(st) testimo(nium)
(con)sc(ienc)ie n(ost)re. Sed Aug(ustinus) ait [illegible] [illegible] Sed bona (con)sc(ienc)ia
tranquillitas facit hoc [illegible]
Dicat ergo est maior (con)sol(aci)o qua(m) h(abe)re h(omin)is
possit in h(ac) vita s(e)c(un)d(u)m h(abe)re bona(m) voluntatem
et (con)sc(ienc)iam ab o(mn)ib(us) viciis puritatem. Un(de)
decantant an(ge)li in nat(ivitate) (christ)i Gloria in
excelsis deo et in terra pax ho(min)ib(us) bone
voluntatis. Et id(e)o (ex)clamat Bern(ardus). O quod
[illegible] religiosi crucem vident [illegible] [illegible]
si non vident [illegible]. O q(uam) bonu(m) [illegible]
[illegible] [illegible] Si [illegible] [illegible] magis [illegible]
[illegible] Si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
(con)sciencia. Si mel et lac [illegible] [illegible] sub lingua

ihesu cristi super benigna
Dauid in psalmo singulis religiosis orabat
Vnam petii a domino hanc requiram ut inhabi-
tem in domo domini omnibus diebus vite mee
Et alibi Beati qui habitant in domo tua
domine in secula seculorum laudabunt te
Et Elegi abiectus esse in domo dei
mei magis quam habitare in tabernaculis peccatorum
Et melior est dies vna in atriis tuis super
milia
Considerans quoque dauid consolacionem quam
habent religiosi in seruicio dei exclamat dicens
Quam magna multitudo dulcedinis tue domine quam
abscondisti timentibus te
O fratres mei religiosi beati vos qui in domo
domini habitatis die ac nocte. Non fecit
taliter omni nacioni et iudicia sua non
manifestauit eis Gaudete igitur quia nulla
est maior dignitas quam deo seruire cui
seruire regnare est. Exultate vos iuuenes
quia a iuuentute vestra estis cum christo coniuncti
Scriptum est quod bonum est viro cum
portauerit iugum domini ab adolescencia sua
Confortate nos dum possimus Anima nostra sicut
passer erepta est de laqueo venancium laqueus
contritus est et nos liberati sumus

Religiosi gaudent quod deo vivunt et secundum
suorum sanctorum patrum. Nichil enim est quod ita magis
[illegible] [illegible] quam vera religio.
Nullus homo in hac vita est vere perfectus nisi
boni religiosi. Cristus enim dixit adolescenti
qui omnia precepta servaverat. Si vis perfectus esse vade
et vende omnia que habes et da pauperibus
et veni sequere me. Mat. xix. Noli respicere
post tergum tuum et tunc sed peccatis [illegible]
[illegible] retro aspiciens in statum seculi [illegible] est
[illegible] [illegible] sicut illi de quo dicit Job xxxix
dedit ei deus bonam mentem et ipse abiit eo
in ~~pravum~~ reprobum sensum
Non ergo debent esse negligentes in dei servicio
Scriptum est enim Jheremie xlviii Maledictus
qui facit opus dei fraudulenter et desidiose
Sicut enim boni religiosi sunt perfectissimi et meliores
homines mundi, ita mali sunt pessimi, et figu-
rati sunt in ficubus de quibus dicit Jheremie xxiv
ubi dicit quod ostendit deus Jheremie duos
calathos plenos ficis et unus calathus
habebat ficus bonas nimis ut solent esse
ficus primi temporis, et calathus unus habebat
ficus malas nimis que comedi non poterant
Et dixit ei dominus quid tu vides Jheremia
Qui respondit ficus bonas valde et
ficus malas valde que comedi non possunt eo

quod mali / [illegible] [illegible] sed meliores possunt [illegible] quam qui
[illegible] [illegible] [illegible] / ita et peiores quam qui in mundo
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] dicta est
[illegible] / [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible]

pro malis sunt Et contra de religiosis quod ait Bernardus
in sermone Verbum est gratiam Dei non comprehendisse
quam post acceptam retroisse, Et iterum In religione
non progredi regredi est Contra eos
Petrus fuisset homo sibi esse [illegible] et
ambulasse ex plana quam ad aliquantulum
rem in profundum inferni cadere Et hoc
de malis religiosis Ysaie 40°
Qui sperant in domino mutabunt forti
tudinem glo. ut sint fortes et
assument sicut aquile pennas current et
non laborabunt ambulabunt et
non deficient 2ª c° 3°
Ad Thimotheum Omnis scriptura
divinitus inspirata, utilis est, ad
docendum, ad arguendum, ad corripiendum
ad erudiendum, in iustitia, ut perfectus
sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus
Filii autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt,
ps Inebriabuntur ~~ab ubertate domus tue~~
ab ubertate domus tue, et torrente voluptatis
tue potabis eos quoniam apud te est fons
vite et in lumine tuo videbimus lumen
In Epistola Iohannis prima c° 2° Non necesse habetis
ut aliquis doceat vos, sed unctio docet vos
de omnibus, Qui ex nobis prodierunt
sed non erant ex nobis Nam si fuissent ex nobis
permansissent utique nobiscum,

Visitatores cum ad visitandum aliquod monasterium
accesserint si fieri potest vel sic convocent Abbatem
et Conventum Monachos et Conversos professos
ad locum Capitularem / aut alias nunc
hora quam statuerint opportunam quibus congregatis amdat
et ipse Et cum sederint omnes unus visitatorum dicat
Benedicite quibus respondentibus Dominus etc. et
similia subiungat
Venerabiles patres et in christo religiosi fratres dilecti
Ex ultimi Capituli nuper celebrati recessu legistis
intellexistis utique nos (licet insufficientes) vobis
deputatos in visitatores / quod si non legistis
recessum nihilominus nos parati sumus nobis iniunctum
adimplere officium [illegible] de [illegible] ac
precepto Capituli secundum possibilitatem nostram obedientes
vos visitamus Et addat
Fratres carissimi vos non dubitamus quod in visitatione
ordinis tria sunt principaliter agenda Jn primis ipsi
visitatores debent se visitandis exhibere in loco
Capitulari suamque auctoritatem visitandi
insinuare atque iuxta morem ordinis / et exhortationem
secundum tempus et personas convenientem premittere
2o debet fieri diligens visitandorum examinatio
et morum statusque utriusque inquisitio
3o finalis conclusio et morum debita correctio
Cum igitur et in minimis et in maximis
divinum sit semper implorandum auxilium (ut beatus

diversisque diurnis actibus autem in spiritualibus
magis ab oratione sit inchoandum. Dignum est
nos quoque talis documenti formam commendatam
et moribus laudabilem non spernere. Oratio
Et surgentes legunt alternatim psalmum
Ad te levavi oculos meos qui habitas
in celis. Ecce sicut oculi servorum in manibus
dominorum suorum. Sicut oculi ancille in manibus domine
sue, ita oculi nostri ad dominum deum nostrum donec misereatur
nostri. Miserere nostri domine miserere nostri quia multum
repleti sumus despectione. Quia multum repleta
est anima nostra opprobrium abundantibus et despectio
superbis. Gloria patri. Sicut erat
Kyrieleyson Christeleyson Kyrieleyson. Pater noster
Et veni tempore sentiant gratiam visitationis
Et ne nos. Salvos fac servos tuos
Mitte eis domine auxilium de sancto. Esto
nobis domine turris fortitudinis. Domine deus virtutum
converte nos. Domine exaudi orationem meam. Dominus
vobiscum. Oremus
Pretende domine fidelibus tuis dexteram celestis
auxilii ut te toto corde perquirant et que digne
postulant consequi mereantur
Actiones nostras quesumus domine aspirando preveni et
adiuvando prosequere ut cuncta nostra operatio a te
semper incipiat et per te incepta finiatur
Deus qui corda fidelium sancti spiritus illustratione

dignisti da nobis in eodem spiritu recta sapere et
de eius consolatione semper gaudere. Per Christum dominum nostrum

Et post hec visitator faciat exhortacionem
de observancia propositi nostri, de obediencia, de officio
pastoris precipue, de pace et caritate mutua, Et
de aliis virtutibus secundum exigentiam condicionis tem-
poris

Exhortacione finita visitator admoneat generaliter
visitandos quod, si quid alicui sit in deposicionibus suis dicendum
et sit dictum contra ordinem, Caveant fratres et si prius
visitati fuerint per visitatorem non ignorent quod per
eos in quo visitacio cuius inficietur, modo et
forma brevius quam alias in deposicionibus vos debent
hic constringam. Quin sepius exhortamur vos omnes
et singulos ut sicut visitacio ad hoc est instituta
ut vitia eradicentur et virtutes inserantur
ita et unusquisque in deponendo intencionem suam
ad debitum referat finem quod unusquisque ex
caritate deponat, si quid viderit necessario emendanda
et non ex odio (quod absit) neque ex aversione
quia hoc contra est fratrem. Quod unusquisque debitum
modum et honestum in huiusmodi deposicionibus studeat
observare quod multum ea retrahit quod digni
sit proinde quod multum illa penitus quod quandoque
eundem magni pendentes quod ad confessionem

minore nobis restitui deponat nisi
talia. Et q(uod) qui correctio(n)e digni videntur
sub [illegible] quis(que) vere dei zelum et amorem
habeat p(ro) oculis et nihil contra [illegible] qui
in terra sibi concedat. Et in hoc modo
amicitio(n)e facta deponitur cu(m) lacrimis ad te
amicabiliter aptus ad hec sibi animando
incipiendo a senior(ibus)

Bernardus in s(er)m(one) de com(mun)i(oni)s sacramento

Quis com(mun)i(oni)s sacramentum operatur in nobis
ut circa sensum minuat et minimis,
et in gravibus tollat omnino consensum,
quod certe non tam sepe nunc, tam acerbos
sentit iracundie motus invidie luxurie
aut ceteros huiusmodi, gratias agat corpori et
sanguini domini quod virtus sacramenti operatur
in eo et gaudeat quod pessimum ulcus accedat
ad sanitatem. // Unde de fructu sacramenti dicit
idem Bernardus in s(er)m(one). In via vite bono(rum) [illegible]
[illegible], sed nihil adhuc in nobis sentimus
[illegible]. Porro [illegible] in eo consistit
ut sepius non dixisse memini // et nunc
arbitrium nostrum comprehendisse. Si semper [illegible]
tendamus ad anteriora incessanter [illegible]
in cordibus et [illegible] divinum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] etc.

Nota Ad hoc quod possit homo in mundo ut
sub regula divine discipline vivere et
mala sua ibi corrigere Corrigibilitas
est maius bonum presentis vite / vel de
maior hoc bono amoto / bonum et presens
si malum non fuisset corrigibile et [illegible] ra
re vel bestiale quam homo

Ut fructus sacramenti verius venit Christus
[illegible] verum mundo quam [illegible] verius quod venit
[illegible] in corpore mistico capiti Christo [illegible] Jo. vi
Qui manducat meam carnem et bibit meum
sanguinem in me manet et ego in eo [illegible]
[illegible] michi [illegible] quod [illegible] alibi
alibi [illegible] corpus spiritualiter
[illegible] in se illud dictum Augustini Cibus
sum grandium [illegible] in te
[illegible] mutaberis in me
Nota quod in eucharistia sumitur caro Christi sanguis
anima et vera deitas Caro venit sibi corpus
digne manducantes sanguis sanguinem anima
animam / deitas intellectum et voluntatem et
totus homo transformatur in deum Corpus
Christi si quia in corpore sumentis reperit sibi
[illegible] verum [illegible] corporis et restituit
illa ad se rapit et spiritualiter perficit [illegible]
sanguis Christi [illegible] homo [illegible] ibi [illegible]
[illegible] sanguinis [illegible] reperimus ad se
[illegible] Et deitas ignit et gratia inflammat
digne manducantes inhabitat et ardet Et sicut
ignis [illegible] ferrum [illegible] transformat ut sit ignitum

Preceptum divinum est imperium faciendi
aliquid et non faciendi Et sunt quedam precepta
affirmativa, ut honora patrem tuum et alia
negativa, ut non occides, prima obligant
semper sed non ad semper, 2a obligant semper et ad semper
Et sunt x quorum tria pertinent ad deum, cetera
septem ad proximum, primum non habebis
deos alienos, 2m Non assumes nomen dei tui
in vanum 3m memento ut diem sabbati sancti
fices non facias opus in eo

Item Consilia evangelica que deus tradidit
discipulis suis sunt xii, primum paupertate
quod consistit in abdicacione proprietatis unde deus Omnis
nisi renunciaverit omnibus que possidet non potest meus esse
discipulus 2m est obediencia, unde deus, qui vult ve-
nire post me abneget semetipsum, 3m castitas
de quo deus Sunt eunuchi qui se castraverunt
propter regnum celorum, 4m est caritas de quo deus
Diligite inimicos vestros et benefacite hiis qui
oderunt vos, Quintum est mansuetudo
unde deus si quis te percusserit in unam
maxillam prebe ei et alteram, Sextum est
misericordia unde deus omni petenti te

tribuit, et mittendo dat nihil inde
sperantes. Septimum est in simplicitate cordis
unde dicit Sit sermo vester est est, non non.
Octavum est de occasione vitandi peccati Qui scandalizaverit
unum (?) scandalizat te. Glo. Minimum (?) amplius
tue proximi (?) a carne abstinendum. Considerandum (?)
Nonum est de rectitudine intentionis et simpli
citate sanctis unde dicit Attendite ne iustitiam
vestram faciatis. Decimum est de conformitate
operis et doctrine unde dicit Scribe et pharisei
alligant onera importabilia ut [illegible] et non faciunt.
Undecimum est de vitanda sollicitudine unde dicit
Nolite solliciti esse. Duodecimum est de
fraterna correptione unde dicit Si peccaverit
in te frater tuus etc. Probet igitur
apostolus de hiis omnibus que sit voluntas dei
beneplacens et perfecta ut sitis sine offensa
usque in diem domini nostri Jhesu Christi etc.

Augustinus

No[ta] Deus elegit nos et posuit nos ut eamus
et fructum afferamus, hoc est invicem diligamus.
Quem fructum sine illo afferre non possumus, sicut
palmites sine vite facere nihil possunt. Caritas
hic est fructus noster, quem describit apostolus de corde
puro, et conscientia bona et fide non ficta. Hac
diligimus invicem hac diligimus deum. Neque enim vera
dilectione diligeremus invicem, nisi diligeremus deum.
Diligit enim unusquisque proximum suum tamquam seipsum
si diligit deum. Nam si deum non diligit, non di
ligit seipsum.